

ved frivillig Overenskomst frembragtes ved Befikkelsen af hine Høvericommissioner, aldeles ikke kan drage nogen Slutning om de Virkninger, der vilde kunne ventes af de her foreslaaede Mæglingscommissioner.

Naar det fremdeles er bragt i Forslag, at enhver en offentlig Stiftelse eller et Embede tilhørende Fæstegaard, som bliver fæstaledig, skal sælges ved Auction, at saadanne Gaarde strax ved Salget skulle fritages for den dem paahvilende Fæsteforpligtelse, og at $\frac{1}{4}$ af Kjøbesummen skal afgives til den sidste Fæsters Livsarvinger, Svigerbørn eller designerede Efterfølger, da ansee vi dette Forslag ikke alene som stridende mod de paagjældende Fæsterees Lære, eftersom deres Efterladte i Reglen ikke vilde være saa vel tjente med en saadan Andeel af Gaardens Auctionspris, som med den Afgang, hvoraf de efter Skik og Brug almindeligviis nyde godt, til at En af dem erholder Fæste paa Gaarden, men ogsaa, navnlig med Hensyn til den Dvotadeel af Kjøbesummen, der skulde afgives fra Stiftelsen eller Embedet, som alene støttet til et vilkaarligt Skjon, der ikke har nogen Begrundelse i de bestaaende Retsforhold. Det af Udvalgets Fleertal i Anledning af dette Forslag nævnte Rescript af 19de Mai 1809, der senere er hævet ved Rescriptet af 31te Juli 1822, kan ikke anføres som Argument for Fleertallets Anskuelse i den her omtalte Henseende, da det ikke angik Fæstegodsset paa alle offentlige Stiftelser, men kun paa de Stiftelser, der henhøre under Stiftsøvrighedens Overopsyn.

Forsaavidt det af Udvalgets Fleertal fremfattede Forslag om Afhændelse af det Lehn, Stamhuse og Fideicommisser tilhørende Bøndergods gaaer ud paa, at hvert enkelt Sted efter Justitsministerens Foranstaltning skulde lovligent taxeres paa Statskassens Beføstning, da maae vi, idet vi ogsaa nære andre store Betænkkeligheder ved dette Forslag, aldeles fraraade i denne Anledning at paadrage Statskassen en saadan uforudseelig stor, men i ethvert Tilfælde meget betydelig Udgift.

Fornuden de saaledes berørte Forslag, som vi ikke kunne tiltræde, kan jeg, Bardenfleth, ikke heller tilraade, at der udgaaer en Bestemmelse som den, der indeholdes i Lovudkastets

§ 1 angaaende Fæsteforpligtelsens Ophør for Fæstesteder, der overgaae til Selveendom, efter Forløbet af et vist Tidsrum, det være sig nu 20 eller 5 Aar. Naar Fæsteforholdet betragtes som i og for sig saa skadeligt, at man anseer Lovgivningsmagten besværet til i Medhold af Grundlovens § 87 at anvende Tvang til dets Aflysning, da erkender jeg, at man tillige nødvendigviis maa ville have den paa Forderne hvilende Fæsteforpligtelse, for at Fæsteforholdet een Gang for alle kan udryddes. Men medens jeg fuldkomment deler Ønsket om, at Fæsteforholdet, ligesom hidtil ad Frivillighedens Vej, snarest maa blive afløst af Selveendom, seer jeg ikke, at Fæsteforpligtelsens Vedbliven har havt nogensomhelst skadelig Indflydelse ved det allerede stedfundne Salg af en stor Mængde Fæstegods. En Fæstegaards Værdi for den Kjøber, der fremdeles selv agter at drive den, formindstes ikke mærkeligt ved den vedblivende Fæsteforpligtelse; og det turde netop være uønskeligt, at Fæstegodssets Overgang til Selveendom fremdeles udvikler sig saaledes, at Brugeren i Reglen ikke alene erhverver Eiendomsretten over sin Gaard, men ogsaa vedbliver at beholde og drive den eller i alt Fald afhænder den til en Anden, der selv agter at drive den. Derfor indeholder imidlertid Fæsteforpligtelsen den væsentligste Garanti; og høves denne, da synes det ikke umuligt, at megen Bønderjord kan blive Gjenstand for Handelspeculationer og midlertidig Bortleie paa kort Tid, ligesom der overhovedet derved kunde ske Begyndelsen til en meget gennemgribende, neppe heldig Forandring i vore bestaaende Landbosforhold. Derved kunde disse komme til at trænge til yderligere Regulering ved nye Lovbestemmelser om Forders Sammenlægning og Udstykning samt om Arev, i Henseende til hvilke Gjenstande det tvovrigt turde falde meget vanskeligt at forene Anskuelserne om det Hensigtsmæssige. Ikke heller kan jeg, ved Fæsteforpligtelsens Vedbliven, ansee nogen Fare forhaanden for, at det til Selveendom overgaaede Fæstegods skulde gaae tilbage under Fæsteforholdet. Dette vil allerede tilstrækkeligen modvirkes ved den i sig selv saare naturlige Forhærlighed, Enhver vil have for Cie fremfor Leie af den Jord, han dyrker, og i et Om-